کتابخانهٔ انتباه

عدد : ١

زوال ملت

فلاکتلرمزك اسبابی

محرری :

تجارزاده ابراهیم حلمی

درت بیگنجی

درسعادت

کتابخانهٔ اسلام و عسکری

٤٦ — باب عالی جاده‌سی — ٤٦

١٣٢٨

مطبعهٔ خیریه وشرکاسی

کتابخانهٔ انتباه

عدد : ۱

زوال ملت

فلاکتلرمزك اسبابی

محرری :

تجار زاده ابراهیم حلمی

درت بیگنجی

درسعادت

کتابخانهٔ اسلام وعسکری

٤٦ — باب عالی جاده‌سی — ٤٦

۱۳۲۸

مطبعهٔ خیریه وشرکاسی

کتابخانهٔ اسلام وعسکری ـ تجار زاده ابراهیم حلمی

٤٦ باب عالی جاده‌سی ٤٦

برقاچ سوز

حضرت فخر کائنات دین مبین اسلامی نشر ایتدیکی اثناده بتون پوتلری ییقه‌رق شویله بیورمشدی :

« حقیقت تجلی ایتدی . آرتق کذب اورته‌ده قالقسون »

بز عثمانلیلرده آرتق کندمزی بر طاقم یلان وسفسطه‌لرله آلداتمقدن واز کچه‌رك حقیقتی بتون چیپلاقیله قبول ایده‌لم ، هرکیم اعلان حقیقت ایچون اوغراشیرسه آکا دستگیر اوله‌لم . بز عثمانلیلر عصرلردنبری حقیقتدن قورقدق ، بربرمزه بیله دوشوندیکمز کبی دکل، منفعتمزك اقتضا ایتدیردیکی کبی افادهٔ مرام ایتدك . حکومتمز ایسه دائما حقیقتدن قورقدی . عبدالحمید حقیقتك الك بیوك دشمنی ایدی. صوکره ادارهٔ مشروطیتده، حقیقتی بیلمك ایسته‌مدی وسویله‌ینلری منعه چالیشدی .

بزده کیمسه آرا وافکارینه صاحب اوله‌مدی . کیمسه دوشوندیکنی یازه‌مدی ، سویلیه‌مدی حقیقتی دائما برپردهٔ ریاایله اورتمکه چالیشدق . بونکچون نه کندیمزی ، نه ملتی، نه‌ده ملتك قوتنی ، اردوسنی اوکره‌نه‌بیلدك ! غزته‌لرمزده باشده اولدیغی حالده حکومتله برابر دائما کندمزی دیو آیینه‌سنده کوردك . حقیقته ایچین ایچین واقف اولانلر بالالتزام سکوت

ایتدیلر . سکوتلرینی اخلال ایتسه‌لر وطنه اخانتله ، معالی‌یه افترا ایله اتهام اولونمق محققدی . بالقـان حربی ماهیتمزی تمامیله میدانه قویدیغی ایچون آرتق حقیقته قارشی طورمق ، کونشك ضیاسنی منعه قالقیشمق دیمکدر .

حکومتمز بوندن صوکره نشر حقایق ایچون چالیشانلره قطعیاً مانع اولمامیدر . حکومت حقیقتی اعلان ایدنلره قارشی نه‌قدر بی‌طرف ، نه‌درجه لاقید قالیرسه ملت نظرنده او نسبتده بویور .

حکومتك حقیقت قارشیسنده مسلکی شویله اولمالیدر :

بیوك فردریق زماننده بر کون سـوقاغك بر کوشه‌سـنه فره‌دریقك علیهنده بیوك بر قاریقاتور رسمی تعلیق اولونمش ، خلق‌ده حکمدارلرینك علیهنده‌کی رسمی کمال مراقله تماشـایه دالمشدی . بو اثناده ناصلسه بیوك فره‌دریق ، رسـمنك تعلیق ایدلدیکی سوقاقدن ماشیاً کچر . کندی‌ده سائقهٔ مراقله بریکن خلقك ایچنه قاریشیر . رسمی کمال اسـتغراب واستهزا ایله سیر ایدن خلق آچیلیر ومراقله فردریقه باقیشیرلر . فردریق قطعیاً اعتدالنی بوزماز وکوله‌رك معیتنه «شو رسمی پك یوکسك آصمشلر ، اهالی سیر ایده‌میور . بر از آشـاغی ایندیرکزده دها کوزل سیر ایتسونلر » دیر . بونی ایشیدن خلق فره‌دریقی کمال حرارتله آلقیشلارلر .

ایشته کوچکدن بری عقلمده قالان شو کوچوك فقره‌یی بزم قابینه‌مز اساس طوتارسه ، حقایقی اعلانده کندی‌ده علاقه‌دار بولنورسه او وقت ملتله هم افکار اولمش ، ملتك دردلرینه چاره‌ساز

اولمغه عزم ایتمش دینیر . بوندن بویله حکومت‌ده قوتی ملتدن آلمغه چالیشمالی ، شیمدی‌یه قدر حکومت آیری ، ملت غیری اوله‌رق یاشانیلان حیاته‌همان خاتمه چکملیدر. حکومت بوملتك رؤسـای عائله‌سـیدر . عائله افرادی یکدیکرینه ایی وفنایی کوستروب سویله‌یه‌بیلمه‌لیدر .

اکر ادارهٔ حمیدیه ١٢٩٣ فلاکت الیمه‌سنی بتون حقایقیله اووقت خلقه‌نشر ایتدیرسه‌یدی ،بالطبع اوآجی والیم‌مصائبدن پك چوق عبرت آلنیر ، ملت بوکونکی ذلته سقوط ایتمزدی . اکر بز بالقان فلاکتلرینی‌ده اونوتمغه چالیشیر . اوته‌کنـك بریکنك عزت نفس ووقارینه طوقونه‌جق دیه حقـایقی ستر ایتمکه ، او اسکی مرائیلکی اله آلمغه باشلارسه‌ق معاذاه‌صوکمز دها بیوك بر فلاکتدر .

حکومت بتون اعتراضاته ، شکایاته کوکس کرملی،ملت‌ده هر درلو حقایقی نشر ایده‌جکلره ظهیر اولمالیدر .

آلمانلر ١٨٠٦ فلاکتندن، فرانسزلرده ١٨٧٠ هزیمتندن صـوکره نشر ایتدکاری حقـایق ایله کندیلرینی طوپلایه‌رق اعتلا ایلدیلر .

اون آلتی سنه‌دن بری شو ملتك نفعنه اپجه غیرتده‌بولنان شـو عاجز کتابجی‌ده بالقان حربی فلاکتلرینك اسبابنی کاملا نشرایتمکه‌عزم ایتمش بوخصوصده قلماً ونقداً هردرلوفداکارلغه حاضرلنمشدر .

(کتابخانهٔ انتباه) نامی آلتنده نشر ایده‌جکم بوکلیاتدن تجـاری هیچ بر منفعت بکله‌مدیکمدن طبع اولنه‌جق آثاری

سرمایه‌سنه صاته‌جغم . هر طرفجه نشرینه همت اولونماسنی قارئلردن بکلیه‌جکم .

کتابخانهٔ انتباهك طرفدن وسائر حمیتلی محررلر طرفدن حاضرلانمقده اولان بروجه آتی عددلری متعاقباً نشراولنه‌جقدر :

ملتك خطالری وقصورلری

نیچون منهزم اولدق ؟

بویوك تشبث ملی یکی حیات

حرام ییجیلك .

انقلاب اجتماعی

انقلاب دینی

عثمانلیلرك اسباب تعالی وانقراضی .

امید استقبال .

قوتلی بر تورکیا ناصل تأسس ایتملیدر ؟

اسلاملرك استقبالی .

اردومزك ایچ یوزی

معمور تورکیا

کتابخانهٔ انتباهه یازی یازه‌جق مؤلفین سائره‌نك آثاری‌ده مع الممنونیه قبول ایدیله‌جکدر .

جناب حق شو وطنك نفعنه چالیشانلری موفق بالخیر ایلسون .

تجار زاده ابراهیم حلمی

زواللی ملت

یتمش یاشنده بر اختیار عثمانلینك لساندن یازلمشدر :

ایشته عظیم بر فلاکت دها ؛ ٣٥ سنه اول عین مصائب ، عین قاصیرغه کویمزك محیطنی قاپلامشدی .

او وقت فورطنه‌نك دهشتی بوقدر سریع و آنی اولمامشدی. او وقتك فلاکتی‌ده قانلی و مشئوم ایدی . یانغینلر ، ظلملر ، وحشتلرده موجوددی . یالکز بوسیلاب وحشیانه‌یی آره‌صره طوردیره‌جق قوتلر کوریلیوردی .

شیمدیکی فلاکت ایسه بلا مانعه یورویوب طورییور .

یارب! اوتوز بش سنه‌دن بری بوملتك چکدیکی نه‌در ؟ بونه‌خطیئات، بونه سیئات ! هیچ برعقل، هیچ برحکمت، هیچ براداره یوقمیدرکه اسلامك باشنده‌اکسیك اولمیان بوبلالره چاره‌یاب اولسون !

٣٥ سنه اول شو کویجکمز یاندی ، قاوورلدی، تارلالرمز دشمن آیاغی آلتنده ازیلدی . افراد عائله‌مدن بیوك بر قسمی مهاجرتله‌محواولدی. کلینلك قیزلرم، برکوچوك اوغلوم دشمنك جلادانه هجوملری آره‌سنده دوچار ظلم وغدر اولوب کیتدی .

اونه‌محشر، اونه‌قیامتدی! قارفورطنه‌لری آلتنده یالین آیاق قاچیشان مهاجرین اسلامیه کویمزك اطرافنده‌کی طاغلرك یماجلرینه بریکن قار ییغینلری ایچنده کومیله‌رك افول ایتدی.

بولغارستاندن ، بالقانلردن آقوب کلن میلیونلرجه نفوس اسلامیه آجلقدن، صوسزلقدن، صوئوقدن محواولدی. بیك درلوسفالت وپریشانلق ایچنده حیاتلرینی قورتارانلر استانبولده جامع کوشه‌لرنده ، سوقاق آغزلرنده جان ویردی .

بوفلاکتدن قاچه‌رق جانی قورتاره‌میانلر روس عسکرلرینك، بولغار کویلیلرینك یاقدقلری آتشلر ایچنده چایر چایر یانوب کیتدیلر ، یاخود طرف ترتیب اولنان قتل عاملرله مقتول ومذبوح دوشدیلر !

بو اوینه آجی ومؤلم بر فجیعه‌در که اونی بتون تفرعاتیله نقله ذهنم وارمیور . تو کلرم اورپرییور . عصبیتم غلیان ایلیور .

او وقتکی کوزیاشلرمزی ، یاره‌لرمزی یالکز بر امید ایله قوروتدق : اوده بوندن صوکره بومصیبتلردن عبرت آله‌رق ایشلری دوزه‌لتیر ، ترقی یولنی طوتار ، عصرلردن بری آغلیان صیزلیان بوزواللی مسلمانلری مرفه یاشاتیر برحکومت تأسس ایده‌ر امیدی ایدی !

نره‌ده اوحکومت ؟ اوتوزسنه‌دنبری ظلم ظلم اوسته چوکدی؛ عدالتسزلکلر ، اداره‌سزلکلر، مسکنتلر بتون ملکی خراب ایتدی. یالکز ۱۰ تموزده اوتوز سنه‌دنبری چکیلن اضطراباته خاتمه‌ویریلیور امیدینه‌دوشدك. مکربوده‌برسراب ایمش. قپانیق هواده بردن بره آچیلوب سونن کونشه بکزه‌دی . حالبوکه بز اووقت نه‌لر تخیل ایتدك ! نه ویرکیلره قاتلاندق ! وآرتق اوچورومه طوغری سورکلنن بوکهنه حکومت تعمیر اولنیور ، اکتساب حیات ایدییور ظن ایتدك !

ظنمز ، امیدمز نه قدر بیهوده ایمش !

ینه بالقانلرده ، ۳۵ سنه اولکی فلاکت بتون شدتیله کویمزی استیلا ایتدی . طرف طرف یانغینلر ، قتل عاملر وقوعبولدی. ملت اسلامیه‌نك فریاد جانخراشی سمایی طوتدی . ینه اسکی مهاجرت بتون قوتیله تجدد ایتدی ! اورته‌لق یکی برمحشره دوندی !

والده‌سنی باباسنی غائب ایدن یتیملر، عرض وناموسی هتك ایدلمش کنج قیزلر، بولغار، صرپ ویونان جانوارلرینك صولت وحشیانه‌لریله قهر ایدلمش اقربالر ، درونی حیوان وخسته‌لرله طولمش جامعلر ، یورغون وآجلقله بی‌تاب دوشمش اختیارلر، آتش ایندن ، بیچاق آلتندن قورتلمش زواللیلر !.. یارب بونه قیامتدر ؟

قفامی ایکی تترەك آووجم ایچنه آله‌رق دوشونیور، دوشونیور فقط هیچ برشی کشف ایده‌میورم . بو حالك ، بو فلاکتلرك اسبابی نه‌در ؟

عجبا مسلمان اولدیغمز ، عثمانلی بولندیغمز ایچونمی بو فلاکتلره دوچار اولیورز ؟

خیر خیر ، الك اسکی مسلمانلر مترقی ، متمدن ومرفه اوله‌رق یاشامیورلرمیدی ؟

الك اسکی عثمانلیلر بوکون بزی مغلوب ایدن عین قوتلری، عین ملتلری بارکیرلرینك آیاقلری آلتنده ازمه‌مشلرمیدی ؟ اوحالده بوفلاکتلرك منشأی نره‌سی‌در ؟

تحف ! هانکی اسلام دوچار ضرورت وفلاکت اولورده

سببنی آرار ؟ هرشیئی قدره عطف ایدوب کچر !

الحمدلله مسلمانم . فقط اوقدر ! مسلمانلقده بوقدر قالدیغم ایچون دکلمیدرکه فلاکتدیده‌یم ! قباحت کیمك ؟ – قوجه خلافت اسلامیه‌نك بوسونوك مشیختی دکلمیدرکه بز مسلمانلری بوحالده براقدی [١] کویلرمزه کوندردیکی یاغلی فسنك اوزرنده صاریلی ایکی آرشون بیاض بزدن باشقه‌هیچ برمزیت علمیه‌سی اولمایان‌اوجاهل خواجه‌لرك ارشادات وتلقیناتیله‌می دین‌مبینمزك احکامنی اوکره‌نه‌جکز ؟

---

[١] برصاحب غیرت چیقوبده قران‌کریمی تورکجه‌یه نقل‌ایده‌میور یاخود ألده موجود اولان تورکجه‌لی کلام قدیمك لسان وشیوه‌سنی هرکسك آکلایه‌جغی برحاله کتیره‌میور .

حالبوکه بوکون یوز ملیون تورك ، چرکس ، ایرانلی ، افغانلی وسائره قران کریمك احتوا ایتدیکی آیات جلیله‌نك معانیسنی بیلمیور . شبهه‌سز قرأن کریمك یالکز بر نمونهٔ فصاحت وبلاغت اولمق اوزره نازل اولمامشدر . عرب اولمایان اقوام آنك معانی واحکامنی بیلمك ایستر . اویله مفسرینك یازدقلری اون‌یکرمی جلدلك تفاسیری‌ده هرکس اوقویاماز .

کیم نه‌دیرسه دیسون‌بوکون میلیونلرجه اسلام کندی دیننی‌حقیله بیلمیور . بلله‌نه‌جك علما وخواجکانده آزدر . فی‌الحقیقه مملکتمزده مدرسه نشین صاریقلی پك چوق خواجه افندیلرواردر . فقط بونلرك یوزده سکسانی جاهل، تنبل ، اکثریسی عسکر قاچاغی آدملردر . بن بونلره هیچ قباحت بولمام . قباحت مشیختده ، نامتناهی واردات وقفیه‌سی اولان اوقاف نظارتنده‌در . چونکه بوایکی مقام ایستسیدی، دها طوغریسی بو ایکی مقامده ایش کوره‌جك آدملر بولونسیدی عصرلردنبری برر تنبل خانه‌دن باشقه برشی اولمایان مدرسه‌لر بوکون اك مکمل برر دارالعلم وعرفان تشکیل ایدرلردی .

بونلو دیمزك هیچ اساسنده‌اولمایان برطاقم ترهات جاهلانه ایله تعصبمزی آرتدیرمقدن ، نور معارفه قارشی کوزلرمزی قپاتمقدن باشقه نه‌یه یارییورلر ؟

بردفعه بونلرك وعظلرینی دیکله‌مك کفایت ایدر .

الك عالملرینك بیله بتون شریعت اسلامیه‌یی احکام عبادتله تحدید ایدرك خلقه باشقه برشی تعلیم ایتمیورلر .

حالبوکه اسلامیتك اساسنده احکام عبادتله برابر اوقدرپارلاق، اوقدر اخلاقی ، اجتماعی ، و ملی دستورلر واردرکه بونلرك بریسی موضوع بحث اولمایور .

اولمادیغی ایچوندرکه بوکون اوچیوز میلیونلق بر کتلهٔ اسلامیه؛ جهالت ، ضرورت ، اسارت ، ذلت وسفالت ایچنده یاشایور .

هیچ برمجتهد ، هیچ برجسورمتفکرچیقوبده دین اسلامی اورتن بو ردای غفلتی ، بو پردهٔ جهالتی ییرتمیور. ایشته اهل اسلام عصرلردن بری بوجاهل ألرده ، بو قصیرالعقل رهبرلر اوکنده زانو بزمین اطاعت اوله‌رق سفالتله سوروکلنوب کیدییورلر .

معارف

معارفسزلك ! بو اویله ساری و مدهش بر وبادرکه عصر حاضرده یالکز اهل اسلام اوزرنده حکمفرمادر .

اقوام خرستیانیه ، حتی مجوسیلر بو علتی کلیاً ازاله ایتدکلری حالده بز منلشدیره‌رك کندمزه مال ایتدك .

شو صوك عصرده معارفسزلك يوزندن اهل اسلامك اوغراديغى ضرر وزيان ميليارلرى كچر .

قباحت كيمده ؟ بز كويليلر آچ و بيعلاج قالديغمز زمان بيله معارف ويركوسنى ويرميورمى يز ؟

بوويركيلر نه اوليور ؟ كويمزده نه مكتب ، نه ده برخواجه وار . معارفك كوى مكتبلرى حتى اك بيوك شهرلرمزده بيله يا مزارلق كنارنده ، يا آخوراوستنده تأسيس ايديليور. كويمزك بويله خراب برمكتبى وار. معاشنى كيسه‌مزدن ويرديكمز حالده مكتبمز نه‌قدر آيلر معلمسز قاليور !

معلمك اقتدارينى صورمايكز ! يكى كتابلرك دشمنى ، چونكه زواللى اساساً برشى بيلميوركه كتابى تعليم ايده‌بيلسون. وقتيله هرهانكى براسكى كتابى ازبرايتديسه آنى اوقودوب طوريور.

معلمك شوحالنه باقوب‌ده اسف ايتمه‌يكز. اساساً معارف نظارتى‌ده بتون يكيلكلرك دشمنى كسيلدى . معارف نظارتنه كيديكز درت سنه‌لك مشروطيتدن‌صوكره وقوعبولان ترقى‌يى صوريكز. باق‌نه‌جواب‌ويره‌جكلر، بردفعه‌اولسون كتاب جدولنى ايسته‌يكز. عقب مشروطيتده اورته‌ده نه‌كبى كتاب بولديلرسه اونى اعلان ايديويرديلر . اوندن صوكره برقاچ غيور معلم ، برقاچ غيور كتابجى حارل حارل چاليشه‌رق يكى‌وكوزل مكتب كتابلرى باصديلر. فقط معارفه درت سنه‌در، تدقيق‌ايتديروبده مكتبلره قبول ايتديره‌مديلر . معارف نظارتى برايكى ذى‌نفوذ مأمورك خاطرى‌ايچون كتابلرى‌قابل‌دكل تدقيق‌ايتمك‌ايسته‌مديكى كبى بر پروغرام بيله تنظيم ايده‌مدى .

بتون ملتلر اسباب ترقی و تعالیسنی معارفه مدیون اولدیغی حالده بزده معارف بر ایکی حرام ییییجی، عاطل حریفك مأکلی اولوب قالدی. بتون فنالقلرك، سفالتلرك منبعی جهالت اولدیغی حالده معارف نظارتی کوستردیکی عطالتله جهالتك ادامه‌سنه سبب اولدی.

یالکز اساسلی بر ترقی دارالمعلمینده کورلدی. اوده ساطع بك کبی سنه‌لردن بری معارف ایچون چالیشمش، معارفك تشکیلاتنه، ترقیسنه حصر مساعی ایتمش، بر ملت ناصل یتشدیریلیر، بر ملتده معارف ناصل تعمیم اولنور خصوصاتنی تمامیله احاطه ایتمش بر مدیر و مؤسس سایه‌سنده مذکور مکتبمزده حقیقةً بیوك بر انقلاب وجوده کتیریلمشدر. فقط معارف نظارتنه صورکز ساطع بکك یاپدیغنه بلکه‌ده دشمندر. چونکه ساطع بك تمایشدن زیاده تحصیله، تشکیلاته اهمیت ویردی، طلبه‌یه بوسبتون باشقه بر روح القا ایتدی. بو کون دارالمعلمیندن نشأت ایدن افندیلرك کافه‌سنده وطنپرورلك، حس ملیت، حس ترقی وتعالی مبذولاً موجوددر.

بزه لازم اولان معارفده بودر. یوقسه بویوك بر مأمورین اردوسندن باشقه برشی یتیشدیرمه‌ین آدی مکتب مؤسسه‌لردکلدر. مکاتب عالیه‌مزك موجودیرو غرا ملرنده تعقیب اولنان غایه ایسه آنجاق بودر. یعنی مأمور یتیشدیرملکدر! لیسه‌دن اولسون، ملکیه‌دن اولسون دارالفنوندن اولسون یتشه‌جك بر طلبه تحصیل حاضریله، آلدیغی فکر و تربیه‌ایله حکومت مأموریتندن غیری هیچ بر ایشده استخدام اولنه‌ماز. بر بانقه‌ده، یرلی واجنبی بر تجارتکاهده هیچ بر ایش کوره‌مز. حکومت دستکیر اولمازسه باشلی باشنه بر ایش طوتامز.

ایشته معارف نظارتمزك وطنداشلرمزه ایتدیکی خدمت !..

يولسزلق

زواللی بز مهاجرلر ! سیل آسا یاغمورلر آلتنده هجرت ایدییورز! نره‌یه ؟ مجهول! اولا یولمز یوق که آرابا وحیوانلرمز یوروسون ! هرطرف انسان بوینده بطاقلق کسیلمش ! قرون وسطی‌دن‌قالمه براییکی یول‌ده‌عصرلرجه تعمیرکورمدیکندن‌خراب وویران! ۱۲۹۳ فلاکتنده مهاجرین‌عین‌حالده‌هجرت‌ایتمشدی.

بونه حکومتدرکه ۳۵ سنه‌دن بری حدودلرینه بیله‌صاغلام بریول یاپه‌مامش . عسکر یولسزلقدن یورویه‌مز، ارزاق سوق اولنه‌ماز ، جبخانه ومهمات نقل ایدیله‌مز. بونه رزالت !

حالبوکه بز زواللی کویلیلر هرسنه کرك نقداً ، کرك بدناً طریق بدلنی منتظماً ویرییورز . بوپاره‌لر نه‌اولیور ؟

بیکلرجه آچ وچیپلاق انسانلر عطالت ومسکنت ایچنده یاشایوب طورییور ، بیکلرجه محبوسین حبسخانه‌لرده تنبل تنبل ییوب ایچیورلر . نیچون بونلره یول یاپدیرلمدی ؟ عجبا بتون یوللرمزی‌ده فرنکلرك یاپماسنی‌می بکله‌دك ؟

دون زیر تابعیتمزده سوتجیلك وچوبانلق ایله یاشایان‌بولغار قومشولرمزك یوللرینی ، شومندوفرلرینی کورمیورمی‌یز ؟ بونه عطالت! دون‌محاربه باشلادیغی حالده بولغارلر کندی‌طوپراغمزده اوتوز کیلومتره‌لك شومندوفرخطنی همان یاپییوردیلر. برطرفده بزم‌طوپراغمزده محاربه‌ایدییورلر، برطرفدن‌ده‌یول، شومندوفر یاپییورلر ، اسکی کوپریلری همان تعمیر ایدییورلر: ایشته برملت حق حیاتی بویله قازانیر.

ژاپونلرده برطرفدن روسلرله حرب ایتدیلر دیکر طرفدن قوره قطعه‌سنی برباشدن باشه شومندوفرله قوشاتدیلر، سه‌ئولدن یالو نهری بوینه چیفته شوسه یاپدیلر. بزم ارکان حربیه‌مز، نافعه نظارتمز اوییورمیدی؟. کور اولسه‌بیله کونده‌جکی عسکرك لوازماتنك سوقنی دوشونمزمی؟ دوشوندیکی تقدیرده برقاچ یوز کیلو مترەلك بر مسافه‌یه قاچ مختلف یول یاپمازدی ؟

نافعه نظارتی قوجه ناظرلریله، بوقدر فن مفتشلریله، اوتوز سنه‌دنبری مهندسخانه‌نك یتشدیردیکی مهندسلریله، ارکان حربیه دائره‌سنك بورایه کوندردیکی ضابطلرله برابر عجبا نه ایله اشتغال ایدییور؟ نافعه نظارتی شبهه‌سز اوروپا نظارتلری قدر تحصیصات آلیور. فقط ذواللی مملکتك یولی، شوسه‌سی، شومندوفری برشیئی یوق ! اوروپانك اك کوچوك حکومتلرنده بیله بویله اساس وسوق‌الجیش خطلری حکومتك مالی اولدیغی حالده، کوچوك بر بولغارستان اعلان استقلالنی متعاقب شرق تیمور یولی قومپانیاسندن همان خطی اشترا ایتدیکی حالده بز ادرنه حوضه‌سی ایچنده اك مهم بر خطی دوشونه‌مدك. ما کنستی، شفدو ترنی، کافهٔ اداره‌سی اجانبدن روم وبولغار اهالیسندن عبارت برخط اوزرنده انتظام سوقیاتی ممکن فرض ایتدك ! بز تورکلر نه‌قدر صاف واحمق انسانلرز !

بر شوسه یاپمقدن، برشومندوفر ایشلتمکدن عاجز برملت یاشادیغی طوپراغه تملك ایده‌بیلیرمی ؟

بن قطعیاً امینم‌که یشیل ماصه‌باشنده اویوقلامقدن ونظریاتله قفاشیشیرمکدن باشقه برشیئه یرامایان ناظرلرمزك یرینه فعال،

چویك ایشكذار، پراتیك برناظر كاسه خارقه‌لر احداث ایدر . بویله بر ناظر درحال بر یول و شـومندوفر اداره‌سی كشـاد ایدر. برشومندوفر مكتبی آچار. برطرفدن كویلیلری تشویق ایدرك اویله آستاری یوزندن‌بهالی‌یه مال‌اولان اجنبی شركتلرینه یول انشا آتی ویره‌جكنه آنلرك دیركتورلرینی آیلقله استخدام ایدرك‌فعال مأمورلرواسطه‌سیله جابجایوللر یاپدیرر. بوخصوصده مجارستان برنمونۀ كمالاتدر. اوراده برشوفندوفرنظارتی واردركه بونظارت مجارسـتانه فوق العاده خدمت ایتمشـدر . بوكون مجارستان شومندوفر خصوصنده بر اوروپجك آغنه دونمشدر.

شو سـایه‌ده‌كه ناظرلری متین وعزم پرور انسـانلردر . بزده‌كیلر كبی بریول ایچون بر سنه معاملات وتعمیقاتده بولنان غایت اوزون وطمطراقلی پیلانلر ، عظیم تشبثلرله هیـچ بریسنی باشه چیقاره‌میان بجریكسزلر دكلدر .

اردو ودونانما

كیم تخیل ایدردی‌كه آلتی‌یوز سنه‌لك شانلی عثمانلی‌اردوسی آلتی كون ایچنده مغلوب اولسـون وبر تك كوی بیله ضبط ایده‌مسون . بوبر خارقه‌در . فقط اردونك ایچ یوزینی بیلنلر ایچون خارقه دكل بر نتیجۀ طبیعیه‌در .

بززواللی ملتك بوخصوصده نه‌قباحتی وار؟ معینلی معینسز أولادمزی همان سویخله عسكره ویریورز . بوزواللی عسكر یمن دیمیور ، آرناوودلق دیمیور ، طرابلس دیمیور ، هریره قوشیور. اوچ‌بیوك أولادمك‌اوچی‌ده عسكرلكده شهیداولدی.

ادارهٔ ملکیه وعسکریه‌سی یولنده اولمایان برحکومت‌النده بوافراد تعلیم وتربیه کورمز ، هر طرفه حیوان سوریسی کبی سوق ایدلمك ایسته‌نیرســه اوعسکردن نه بکله‌نیر ؟ کرهٔ ارض اوزرنده عثمانلی عسکری قدر محن ومشاق چکمش ، هرطرفه قوشدیرلمش عسکر وارمیدر ؟

نجه عقل وحکمت اداره ایله حل اولنه‌جق مسائلی هپ سوقیات وحرکات عسکریه ایله حل ایتمك ، بیکلرجه وطنداشلرمزی یورمق ، محو ایتمك آنجق عثمانلی حکومتنه مخصوص برمزیتدر . دور مشروطیتده بریمن مسئله‌سی ایچون ایکی دفعه بر آرناوولق ایچون اوچ دفعه حرکات عسکریه وقوعبولدی . یالکز بوبش سفر خسته‌لق و سائره مناسبتیله یوزبیك افرادك قیرلمه‌سنه ، میلیونلرك ضیاعنه سبب اولدی. حوران مسئله‌سی، ایتالیا محاربه‌سی برطرف !

عجبا کندی ممالکمز داخلنده، کندی، دینداش ووطنداشلرمزه قارشی یاپیلان بوحرکاتی سیاستله ، حکمتله ، معقولاتله حل ایده‌مزمیدك ؟

قوجه برملتك مقدراتی تحصــیلسز ، تجربه‌سز، کمالاتسز اللرده‌قالیرسه، روم ایلی‌نك وآنا طولینك اوطوسون‌أولادلری حیوان ســوریسی کبی تلقی اولنورده یورولیر ، ازیلیر ، تربیه وحسن محافظه ایدلمزســه ایشته بویله بالقــان حربی فلاکتنی انتاج ایدر .

اساساً عثمانلی اردوسی ١٢٩٣ سفرندن بری جدی برتعلیم وتربیه‌کورمدی. ألنده‌کی تفنکی انداخت ایده‌ایده تعلیم‌ایتمدی.

تطبیقات تعلیملری ، مانوره‌لر هیچ یاپیلمادی . نفراته ایی بر تربیه ویرلمدیکی کبی ضابطانك‌ده تربیهٔ فکریه‌لرینه خدمت ایدلمدی . تعلیمنامه‌لر حقیله تطبیق اولنمدیغی کبی ضابطانده قطعه‌سیله پك آز مشغول‌اولدی [*] . عمومی بر لاقیدی وتعظم ایله وقت کچیرلدی . هله امرا وضابطانك بیوك برقسمی هیچ اوقومادی . هیچ چالیشمادی .

بونلردن پك آزی وظیفه‌سیله بحق اشتغال ایتدی. متباقیسی مکتبلرده نه اوقودیلرسه اوقدرجق مستحضراتله قالدیلر . مسلکلرینی تعقیب ایتمدیلر . قطعه ایچنده پرورشیاب اولمادیلر . یوزلرجه امرا آنجق اعلان حرب اولدقدن صوکره تعلیمنامه وسفریه‌لری قاریشدیرمق لزومنی حس ایتدیلر . بونکله برابر اردوده حس فدا کاری تماماً آزالدی، تربیهٔ روحیه وحسیات عزمکارانه کوشه‌دی . بتون بوخصائص یرینه برحس تنپروری قائم اولدی .

اردومزك اسباب مغلوبیتی اوزوندر. بونی « اردومزك ایچ یوزی » نامیله یقینده نشر اولنه‌جق اثرده تفصیل و تصریح ایده‌جکز . یالکز شوراده بالقان حکومات متفقه‌سنك اسباب غالبیتنی برآوروپا غزته‌سی تصویراتندن مقتبس کوچوك برفقره ایله کوستره‌رك اردومزه عائد فصله نهایت ویرییورم :

---

[*] بزده اوتوز سنه‌دنبری منتظم برطابور تشکیل اولنه‌مدی . بوکون ترکیه‌ده تام ترتیب و منتظم برتك طابور یوقدر . موجودی ناتمام ، ضابطی اکسیك . لوازمی نقصاندر . الیوم هیچ برطابورمز تمامیله تشکیل اولنمامشدر . حربده بونقصان بزه ناقابل تلافی فلاکتلره باعث اولمشدر .

« بالقان دول متفقه‌سنك نا کهانی وامثـالی کورلمه‌مش بر صورتده مظهر موفقیت اوململری برچوق سببدن ایلری کلمشدر . دول مذکوره عساکری عثمانلی عسکرلرندن دها چوق تعلیم کورمش ودها ایی برصورتده تسلیح ایدلمشدر .

بالقـان دولتلری ضابطاننك تربیهٔ فکریه‌سی‌ده دها عالی اولدیغی کبی قوماندانلقلر دخی‌دها مقتدر اللره تودیع ایدلمشدر. دیکر طرفدن ایسه بالذات بالقان دولتلری‌ده پك عالی حسلرك تحت تأثیرنده بولونمش ووطنلری اوغورنده فدای جان ایچون پك بیوك فداکارلق کوسترمشلردر .

باخصوص بلغار اردوسی دها بدایت تشکیلنده غایت متین اساسلره بنا ایدلمش، وصوك سنه‌لرده صرف‌اولنان دقت‌وغیرت سایه‌سنده پك یوکسك برقیمت حربیه قازانمشدر.»

دونانمامزه کلنجه :

بوخصوصده اك بیوك قباحت دورحمیدی‌یه عائددر .

اوتوز بش‌سنه ایچنده ایسته‌نیلسه‌یدی دونانمامز خارق‌العاده کسب قوت ایده‌بیلوردی . سلطان حمیدك یالکز اطرافنده کیلره و خفیه‌لره ویردیکی تخصیصات بزه منتظم و محتشم بر دونمـا استحضار ایده‌بیلیردی . نته‌کیم روسیه، آلمانیا، ایتالیا، یونانستان دونمالرینی آنجق ۱۲۹۳ دن صوکره یالکز بواوتوزسنه ظرفنده تأسیس ایده‌بیلدیلر. حالبوکه ۳۵ سنه اول بزم دونمامز اولدقجه قوتلی ایدی . بوندن صوکره جانیانه برتدبیر ایله بودونمـا محو ایدلدی. یوقسه خفیه تخصیصاتندن کسیلوب برقاچ‌زرهلی آلنسه ایدی نه‌کرید مسئله‌سی‌ظهورایدر ، نه ایتالیا حربی اولور ، نه‌ده

ماکدونیا و آرناوولق بوکونکی فلاکته اوغرادی .

بناءً علیه بحریه صنفنده‌ده بیوك بر اصلاحات یاپمق، ضابطانی فنی و عملی بر صورتده یتیشدیرمك ضروریدر .

بیوك دریدنوطلری اداره ایتمك زمانمز سوق الجیش وتعبیهٔ بحریسنی بیلمك ایچون نه بیوك بر اقتداره وابسته بولندیغی مستغنیٔ بیاندر .

حیات اجتماعیه واخلاق ملیه‌مز

بزده حیات اجتماعیه یوقدر. بز کویلیلر اولدقجه طوپلی یاشایور ، اقربا وهمشهریلرجه آره‌مزده اشتراك حیات جاری بولنیورایسه‌ده‌ینه‌پك کوشکدر. جهالت، دینمزك‌اساسنده‌اولمادیغی حالده بدعت اوله‌رق قالان بعض عادات یکدیکرمزه اولان ارتباطی کسمش، بالطبع آره‌مزده کندی ایشمزی کندیمز کوره‌جك جمعیتلی ایشلردنده محروم براقمشدر .

هله استانبولده ، و بیوك شهرلرمزده کوردیکمز عائله حیاتی اوقدر منفرد، اوقدر بر برندن متباعددرکه برعائله دیکر عائله‌نك آلام ومسرتنه قطعیاً اشتراك ایده‌مه‌یور .

حتی برعائله‌نك ارکانی آره‌سنده بیله برآیریلق و غیریلق حکمفرمادر. اونکچون بز مسلمانلرده قابل دکل بر جمعیت تأسس ایده‌میور. اعلان حریتدن صوکره کرك استانبولده ، کرك طشره‌ده یوزلرجه جمعیتلر تأسس ایتدی. فقط همان هیچ بری پایدار اوله‌مادی و اوله‌مازده . نه‌وقت بزده عائله حیاتی دوزه‌لیرسه اووقت، جمعیات مؤسسه‌ده پایداراولور، حکومت‌ده اکتساب قوت أیلر .

یوقسه حیات ملیه‌مزده‌ده بر انقلاب اجتماعی وقوعبولمزسه دها بیوك فلاكتلره حاضرلانمالی یز.

هیچ انكار ایتمكه لزوم یوقدر كه بزده تربیهٔ عائله‌ده بوزوقدر. بر عائله‌نك اركانی آره‌سنده بیله بیوك بر ضدیت وگچیمسزلك حكمفرمادر. عائله ایچنده قادینلرك هیچ برموقعی یوقدر. حیات متكاثف اولمدیغنـدن قادینك حیـاتی بوسبتون یالكزدر. هله بیوك عائله‌لرده حرم وسلاملق ایكی مختلف حیاتك، ایكی مختلف جریانك تأثیراتنه الك كوزل برنمونه‌در.

اسـلامیتك حیات عائله حقنده اولان احكامنده بودرجه قیودك، بودرجه آیریلق وغیریلغك موجوداولمادیغی عربستانده یاشایان عرب عائله‌لرینك حیات‌اجتماعیه‌سی برنمونه‌در. هرحالده مملكتمزده وقوعبوله‌جق ترقیات فكریه ایله الك زیاده اصلاح ایدیله‌جك عائله حیـاتیدر. ملتمزك تملی، حكومتمزك محافظه موجودیت واسـتقلالی عائله‌لرمزك تشـكیل ایده‌جكی حیاته مربوطدر.

بوندن بویله قادینلرمز، قیزلرمز، چوجوقلرمز اوقور ویكی بر تربیه‌ایله یتشیرلرسه عائله حیاتنك دوزلمكه‌یوزطوتدیغی آكلاشیلیر. بوخصوصجه مكتبلرمز، جمعیات علمیه‌مز، اصحاب قلممز پك چوق غیرت صرفنه مجبوردر.

تربیهٔ عمومیه واخلاق ملیه‌دن محروم اولان بر ملت البته محكوم زوالدر. صـوك سـنه‌لرك وقوعاتی، حرب اخیر تربیه واخلاق ملیه‌نك نه‌قدر كوشك، بوزوق اولدیغنی تماماً اثبـات ایتدی. ذاتاً ایكی سنه اولنه كلنجه‌یه قدر چوجوق وقیزلرمزه

اوقوده‌جق بر اخلاق کتابمز بیله موجود دکلدی. اویله بر درس بیله پروغراملرمزده یوقدی.

اخلاقسز بر ملتك قوتلی بر اردوسی اوله‌میه‌جغی کبی سطوتلی بر حکومتیده اوله‌ماز.

بوکون بزم اسباب ضعفمزدن اك بیوکنی اخلاق عمومیه‌مزك بوزوقلغنده آرامليدر.

یلانجیلق، دولاندیریجیلق، افترا، یلان یره شهادت، آلدیغنی ویرمامك، امنیتی سوء استعمال، وظیفه‌ده لاقیدی، عطالت، مسکنت، انتظامسزلق، رشوت، لواطه وسائره کبی اخلاق عمومیه‌یی افساد ایدن نیجه قبایح وفضائح مملکتمزك همان هر کوشه‌سنده ساریدر.

فی الحقیقه آوروپانك بعض یرلرنده‌ده اخلاقسزلق وار. فقط بونك یاننده بر چوق مآثر مدنیه واخلاقیه‌ده موجود. بزده ایسه فضائل، ترقی، مدنیت بوسبتون مفقود. ارثی بعض فضائل اخلاقیه وملیه‌مز وارسه‌ده بونلرده هپ کویلره، طشره‌لره منحصر قالیور، فقط بومتفسخ اداره‌مز اورالری‌ده یاواش یاواش برباد ایدییور.

هرحالده علمامز، ادبامز، وکلامز شیمدیدن بو اخلاق عمومیه‌یی تصفیه واصلاحه چالیشمالیدرلر.

اخلاقمزك نه‌قدر بوزوق، معارفمزك نه‌قدر دکرسز اولدیغنی آکلامق ایچون خلقك اشترا ایتدیکی کتابلره باقمالی. اك جدی ومهم اثرلر اصلا صاتیلمیور، اخلاقی مفسد، آچیق وصاچیق

رساله‌لر ، جنائی ، رومان وحکایه‌لر ، ماصال وافسانه‌لربالعکس پك زیاده صرف اولونیور .

ایشته عثمانلی ملتی بوکبی آثاری اوقویه‌رق استقبالنه صاحب اوله‌جق !!...

تأسیسات ملیه واجتماعیه

بز مسلمانلرده همان مفقود کبیدر . اسلافمزك براقدقلری اوقاقی بیله خراب ایدن برخلقدن نه‌کبی بر تشبث ملی بکلنه‌بیلیر؟ بالجمله مؤسسات نافعه همان همان اجانبك ، خرستیانلرڭدر. بانقه‌لر، سیغورطه‌لر، واپورلرشرکتلری ، تعاون جمعیتلری وسائره خرستیانلرده‌در .

خسته‌خانه ومکتبلر وسائره کبی مؤسساتمزده یالکز حکومتکدر. هیچ برجمعیتك همان هیچ بر اثری یوقدر. صوك زمانلرده خصوصی مکاتب آچیلمغه باشلادی . انشاه بوکبی مؤسسات چوغالیر .

حیات زراعیه ، صناعیه ـ تجاریه وفعالیت ملیه

روم ایلیده وآناطولیده کیلومتره‌لرجه خالی طوپراق یارادلدیغی کبی طوریور .

مملکتمز بر چفتجی مملکتی اولدیغی حالده چفتجیلرمز ضرورت ایچنده یاشایور ، کویلیلرمز دنیانك اڭ فقیر واڭ چیپلاق انسانلریدر . اصول زراعت حضرت ادریس دورنده کبی‌در. برزراعت نظارتمز، نمونه چیفتلکلرمز وار. فقط خلقه اهالی‌یه رهبر اوله‌جق حرکات ، افعال یوق .

عجبا حکومت بزی تشویق ایتدی‌ده بز زراعتمزی ترقی ایتدیرمدکمی ؟

عجبا مجلس مبعوثانده ، زراعت نظارتنده ، مالیه تحصیلات شعبه‌لرنده بزم ایچون نه‌لر دوشونلدی ؟ ویرکو ! ویرکو !

قاپ قاچاق صاتیلدی ، یورغانمز صاتیلدی ، حیوانمز صاتیلدی. هپ ویرکویه کیتدی . فقط بر کون زراعك سعادت حالنه ، ترقیسنه چالیشلمادی ، هر هانکی کویه کیدلسه صوك درجه فقر وضرورت وار .

یولی ، شومندوفری ، واپوری ، همجنسلرندن تجاری بولونمایان واصلا تشویق وحمایه ایدلمه‌ین بر زراعت ناصل ایلرولر؟

کویلرمز کیم دوشوندی ؟ اکر آزاجق دوشونلسه‌یدی بوکون آناطولی دنیانك زراعت انبارى اولوردی . بویله هر طرف چیرچیپلاق قالمازدی .

بزده هیچ کیمسه طوپراغنه صاحب دکل کبیدر . چفتجیلرمز طوپراغنی زرع ایدوب اورایه یاپیشوب قالمامشدر. اکر بر چفتجی طوپراغی اکر ، بیچر ، شنلندیرر ، کوینی اعمار ایده‌بیلیرسه او چفتجی اوطوپراغه تملك ایتمش اولور. طوپراغه تملك ایتمین بر ملتده چادیر قورمش کوچبه بر حیات یاشار. ایشته قوجه روم ایلیده‌کی فرسخلرجه اراضی ألمزدن قولایجه‌جق چیقدی، بوکون ایزی بیله قالمادی . خلق جابجا مهاجرت ایتدی ، هر هجرت عنصر اسلامك ضیاعنی موجب اولدی . رومانیاده، بولغارستانده ، صربستانده ، یونانستانده قره طاغده بوسنه‌ده نه جسیم چفتلکلر نه واسع مالکانه‌لر خرستیانلرك ألنه کچدی.

بالقان حربی‌ده نیجه جسیم اسلام اراضی و چفتلکلرینك الدن چیقماسنه ، خرستیان یدینه گچمه‌سنه سبب اوله‌جقدر .

شو حال برملت ایچون آز فلاکتمی‌در ؟

صنایع وتجارت اهل اسلامه مخصوص دکلمش کبی بر حاله کیردی . اکمکمزه وارنجه‌یه‌قدر خرستیانلر یاپیور . الك عادی صنایع بیله خرستیانلر ألنده‌در . بز مسلمانلر بو خصوصده هیچ چالیشمایورز . بتون کیدیکمز اشیا اوروپادن کلیور . اوروپانك امتعه‌سی اولماسه معاملات تجاریه بوسبتون طوره‌جغی کبی چیبلاق دخی قالمق ممکندر .

بو نه عطالت !

بزده تجارت‌ده یوق . تجارتك‌ده قسم مهمی خرستیان ألنده‌در . روم ایلی‌نك توتون زراعی ، ازمیرك یمیشجیلری بتون اجنبی و یوناتلی تجار وقومیسیونجیلر ایچون چالیشیور .

نه بر قومیسیونجیمز ، نه بر بانقه‌مز ، نه برمؤسسهٔ تجاریه‌مز وار . مکتبلردن هیچ برایشه یرامیان یغین‌یغین مأمور یتیشیور بریسی مسلك تجارته آتیلمیور .

دوستلرمدن بر اسلام تاجر تجارتخانه‌سی ایچون مسلمان برکاتب اعلان ایتدی . بو اعلانی بتون غزته‌لرله نشر ایلدی . مع‌التأسف بر دانه کاتب بوله‌مدی . اکر خرستیان ایستسیدی یوزلرجه‌سنی بولوردی . یاخود بو اعلان دوائر رسمیه‌دن برینه عائد اولیدی ، احتمال بیك دانه مأمور مراجعت ایدردی ، همده شهری ایکی‌یوز غروش آیلقله .

طبقهٔ اجتماعیه‌سی بو حالده بولنان برملتك ثروتی اولورمی ؟

ایشته فعالیت ملیه بزده بوشکلده‌در .

کله‌لم دوائر رسمیه‌یه ، بورالره مداوم اولانلرکده انتظام دوامی پك آزدر . چوق دفعه کیفسزدرلر ، مأذوندرلر ، مشروع برایشلری واردر ، کله‌مزلر . یکرمی کشیدن موجود بر قلمك بعضاً اوچ افندیسی بیله بولونماز . هله مجلسلر ، مفتشلکلر کبی براز مستقل اولان اداره‌لرك اعضا وخلفای کرامی اکثریا تشریف ایتمزلر . اصحاب مصالح برایش ایچون بر قلمه اون دفعه مراجعت ایتدیکی واقعدر . « محمد بك کلمدی کیفسزدر . یارین تشریف ایدیکز » دیرلر . محمد بك اون کون کلسه اوایشه دیکر برباشقه‌سی قطعیاً باقماز . دوائرك دوامسزلغی ، انتظامسزلغی ، ظلمی ، معاملات قرطاسیه‌سی چوجوقلرجه بیله مشهوردر . یوز بیك مأمور یتشدیریبورز ، ایش کوره‌جك بش مأمور بوله‌میورز ، یشیل ماصه باشنده پر عظمت کسیلن اوبیوك رجالمزکه هر بری قرق ، اللی ، یوز لیرا معاش آلیرلر ، بونلر آوروپاده اولسه حائز اولدقلری اقتدار ، وایش کورمکده‌کی استغنا وعطالتلری یوزندن بش یوز غروش معاشه بیله نائل اوله‌مازلر .

کیجه کوندوز دعا ایتسونلرکه بویله حسابی کتابی آرامیان قویون کبی اهالی بولمشلرده یان کلوب اوطوریبورلر .

بزمسلمانلرده‌کی فعالیتی آکلامق ایچون صره ایله‌بررر صباح آطه‌لردن وبوغاز ایچندن واپورلره ؛ مالتپه‌دن ، آیاستفانوسدن شومندوفرلره بینیکز . واپورلری ، شومندوفرلری خنجا خنج

طولی بولورسکز . فقط بو غلبه‌لکده یوزده بش مسلمان بوله‌مازسکز . هپسی خرستیان وموسویدر .

مسلمانلرك ساعت طقوز آلافرانغه ایله اوکله آراسی آنجق ایشلری باشنه کیتدکلری کوریلور .

آقشام‌ده الك ایرکن عودت ایدنلر ینه مسلمان صنفی‌در .

بانق‌عثمانی‌نك دیرکتوری چوقدن ایش باشنه کلدیکی حالده فلان دائره‌نك الك کوچوك مقیدی بلکه أونده هنوز قهوه‌سنی بیله ایچمه‌مشدر .

ایشته بز بوفعالیت ایله آوروپایه یتیشه‌جکز .؟!!

ادارهٔ ملکیه و سیاسیه‌مز

ادارهٔ ملکیه و سیاسیه‌مز بر معمادر . بوخصوصده هیچ براصول، هیچ برپرنسیپمز یوقدر. برناظر ووالی‌نك یاپدیغنی، دیکری باشدن نهایته‌قدر بوزار . ناظرلر ، والیلر ، متصرفلر، قائممقاملر موقعلرنده اصلا دکیش طوتمازلر . هرطرفده عظیم برادارەسزلك، اصولسزلق حکمسورر. کیمسه‌نه‌یاپدیغنی ونه‌ده یاپدیردیغنی بیلیر .

حتی برچوق‌خصوصده بز حادثاتی دکل ، حادثات ووقایع بزی اداره ایدر .

بیوك بر انقلاب سیاسی‌یه اوغرادق . فقط نتیجه‌سنی ینه کتیره‌مدك . بیوك برعجزایچنده ماضی‌یه ، دورحمیدی‌یه رجعت ایتدك .

سوزده تورکلرله برابر عناصر سائره‌ده استحصال حریت

ایلمشدیلر. قانون اساسی بتون عثمانلیلره مساوات حقوق، حریت بخش ایدییوردی. فقط اوقانون اساسی یی بزأویردك، چویردك ایستدیکمز شکل وقیافته صوقمغه چالیشدق .

مملکتك بونجه احتیاجاتنی ، بونجه احتیـاجات قانونیه‌سنی براقوب صرف قانون اساسی ایله اوغراشدق . بر انسان اوینك تملیله چوق اوغراشیرسه بنایی صارصار ، نتیجه‌ده قوجه بنیان حکومتی یالدیز کولدر ده‌ویردك .

مجلس مبعوثان احتراصاتك ، احتراصات سیاسیه‌نك ساحهٔ مجادلاتی کسیلدی .

یوز اجتماع اولدیسه طقسانی سیاسیاته منحصر قالدی .

بر کون جدی بر زراعت، صناعت مسئله‌سی مناقشه ایدلمدی. ملتك علماً ، اقتصاداً یوکسلمسی ایچون باغیریلوب چاغیرلمدی . ملتك دردلریله کیمسه اوغراشمادی. وارسه پولتیقه، یوقسه ینه پولتیقه ! زمانمز هپ احتراصات، هپ فرقه مجادلاتی ایچنده کچدی. کیمسه خارجده‌کی تهلکه‌یی دوشونمدی. (باصدی آبلر دوندی دولابلر) قبیلندن هر کس سیاسی بر مسئله‌یه، دیدیشمه‌یه قوشدی مجلس مبعوثانك ایام اجتماعیه‌سی هپ بویله دیدی قودیلرله کچدی.

نه حمیتپرور کوزوکن، نه آتشین نطقلر ایراد ایدن مبعوث افندی کرسیدن ایندیمی هرشیئی بیتدی فرض ایتدی . عائد اولدیغی شعبه و قسمده‌کی ایشلریله پك آز اوغراشدی .

فرقه جیلقدن، فرقه منفعتی کوتمه‌دن کیمسه باش قالدیره‌مادی. فرقه مباحثات ومناقشاتی لغمجیلره، شربجیلره ، اشکجیلره قدر سرایت ایتدی .

مملکت خراب ، اهالی فقیر ، سفینهٔ حکومت کهنه.. بتون خلق ، پروغراملری چکمجه کوزلرنده محفوظ قالوب احکامی قطعیاً تطبیق ایدیله‌میان فرقه‌لرك یکدیکرینه اولان اسباب رجحانیتی ادعا ایله بربرینه کیردیلر . نه ایتالیا حربی نه‌داخلی قاریشیقلقلر بو ضدیت واختلافك اوکنه کچه‌مدی .

پارلمنتو مجادلاتنده ، فرقه مباحثاتنده قطعیاً آوروپایی تقلید ایتمدك. انتخاباتمزی بالقان حکومتلرینك حین تشکلنده‌کی کورلتیلری زمانلره بکزتمك ایستدك. مجادلاتمزی پولونیانك تقسیمی آننده‌کی آن فلاکته طوغری سوروکلدك . موافقی ، منافقی قابل دکل اوزلاشه‌مدیلر. بابالرینك چفتلکنده یاشایورلرمش کبی الك مهم، الك جانلی مسائلی عنادله ، اصرارله حل ایتمك ایسته‌دیلر ... طوغریسی فلاکته متحداً قوشه‌رق بوروندی . وبوخصوصده کیمسه کیمسه‌یه اسناد قباحت ایتمسون ، خطا عمومیدر .

مملکتمزده حقیقی وطنپرور اندر اولدیغی ایچون کیمسه حرصنی، آرزوسنی، منفعتی یکنه‌مدی، هرکس دائما غالب، دائما حاکم ، دائما ذی نفوذ اوله‌رق یاشامق ایسته‌دی .

بزی اداره‌ایدنلر ایسه آوستریادن اولسون عبرت اله‌مدیلر اوقوجه ایمپراطور فرانسوا ژوزفك مجارلره اسلاوونلره قارشی بعضاً کوستردیکی فداکارلغی ، تواضعی دوشنمدیلر . ملتك الك صریح حقنه تجاوز ایتدیلر . بر طرفدن دنیانك الك حر والك مستقل الافکار وبی‌طرف آدملری اولدقلرینی اعلان ایدییورلر. دیکر طرفدن افعالیله الك مدهش مستبددن زیاده استبداده طرفدارلق ایلیورلردی . بو معمایی حالا حل ایده‌مدم ؟!

مبعوثان کیت کیده محله مکتبنه دوندی. دوامسز چوجقلره یاپیلان مجازات کبی دوام ایتمین مبعوثلری جزالندیرمق ایچون هفته‌لرجه مباحثات جریان ایتدی. دوامسزلرك غزته‌لرده اسامیسی اعلان اولندی .

آرتق بویله بر مجلس مبعوثان قارشیسنده قابینه فورطنه‌یه طوتلمش بر یاپراغه دوندی . درت سنه‌لك مشروطیتده اون دفعه قابینه دکیشدی . اطرادسزلغمزك، اتحادسزلغمزك بتون نقایصنی دنیایه طانیتدق. بوقدر صیق تبدلاته اوغرایان قابینه‌لردن نه‌ایش بکلنه‌بیلیر !

سیاست خارجیه‌مزه کلنجه ، بونی شمدی‌یه قدر کیمسه آکلامدی . هرکسله دوست کچنمك ایستدك. کاه روسیه‌یه تمایل ایتدك ، آلمانیادن یوز چویردك : کاه آلمانیا و آوستریایه مماشات ایتدك انکلیزلرك فرانسزلرك علیهنه یازمادق بر شی براقمادق . أوده‌کی بولغوری براقدق ، دمیاطده پرنج آرامغه چیقدق . حاصلی امور خارجیه‌ده اساسلی وصاغلام بر پولتیقه طوتلمدی ،

بکرشه پارلاق سیاسی سیاحتلر یاپیلدی ، ارنتال ایله باش باشه قونیشله‌رق سیغاره‌لر ایچیلدی. هرکس اتفاق مثلثه داخل اولدیغمزی ، رومانیا ایله اتفاق ایتدیکمزی ظن ایتدی. فقط بتون بو آلایشلرك انشاالله وماشاالله‌لرله کچمش اولدیغی ، حقیقتده هیچ یره بوش کورولتی ایتدیکمز آکلاشیلدی .

ایشته او اسکی متین قفالی اسلافمزك بوکونکی اخلافنك چوجقجه‌سنه ایشلری !

کوچوك برایش یاپسه‌ق اورته‌لغی ولوله‌یه ویرر، یاپیله‌جق

اينى بيتيرمه‌دن افشا ايدر، كندى كندمزه بوزارز وصوكرده چوجق كبى سوينرز . بالقان حكومات صغيره‌سى عصرلق ضديت واختلافلرى حل ايديور، اتفـاق ايليور ، اتفاقلرينك ثمراتنى اقتطـافه حاضرلانيورلرده ينـه خارجدن كيمســه‌يه بر شى سزديرميورلر .

برمبدأ مشروطيتده نه‌چابق ونه‌پارلاق اتفاقلرقازانير ايدك . فرانسه‌يه سياحتمزده حقمزده كوستريلن جميله‌لر، فرانسه‌خارجيه ناظرينك پاله‌دورسايده‌كى نطقى هپ اتفاقه عائدايدى. آوستريادده عين حال واقع اولدى . فقط بو تمـايللردن، بوجميله‌لردن ، بو مماشاتدن استفاده ايده‌جك بردماغ يوقدى . هپسى سراب كبى كچدى كيتدى .

حيات خصوصيه‌مزده اولديغى كبى حيات سياسيه‌مزده‌ده يوم جديد رزق جديد ياشادق .

بز بوكون اوروپايه هيچ كوجنميه‌لم ! اونلر بزى آدم اوليور ديه ظن ايتدى . بزه هر درلو تظاهراتده بولونديلر ، اقراضاتمزه قوشديلر . ناظرلرمزى ، سياحلرمزى نوازشـله حسن قبول ايتديلر . هيئتلر كوندرديلر . اتفاقلرينه بيله آلمق ايسته‌ديلر .

فقط بز، عظمتله ، غـروله ، چوجقلرمزله نه ياپديغمزى بيلمديكزكبى أله كچن بوفرصتلردنده استفاده ايده‌مدك .

عقب‌انقلابده بولغارستاندن بيوك برصنف‌ضابطان، آتنه‌دن برهيئت ، تاصوكره بولغار وصرب قراللرى‌كلديلر . بونلر بزم اختلافمزدن اوركديلر ، بزله دوست اولمق ايســتديلر . فقط

بز اوقدر مستغنی ، اوقدر آغر طاوراندق که ... تا صوکنده اتفاقی علیهمزه عقد ایتدیردك . بو وقت سر کارده بر داهئ سیاسیمز، حتی اورته عقللی فقط ایچ یوزمزی ایی طانیر، استقبالی اوزونجه کورور وسط درجه ده بر سیاسیمز اولسیدی هم تورکیه حکومتنی قورتاریر ، همده ملتك سعادتنی تأمین ایدردی .

حاصلی ، اوروپا حکومتلرندن هیچ بریسنه حدت ایتمیه لم ، بوکونکی چکدکلرمز صرف کندی خطالرمز، کندی جهالت وبجریکسزلکلرمزدر .

نتیجه :

بوکون ملت هردرلو فداکارلغه قاتلانمغه حاضردر . مستعد انکشاف وترقیدر ، عصرلردن بری حکومتسزلکله پریشان اولدی . کیمسه بو ملتی دوشونمدی ، بوملتك کوزنی آچمغه تعصبنی قیرمغه ، اخلاقنی دوزلتمکه چالیشمادی . دها طوغریسی حکومت ملتك اخلاقنی بوزدی ، قوای مادیه و معنویه سنی اخلال ایلدی . تورکیه عزمپرور ، غیور و بیوك دماغلره محتاج ! بونلر ظهور ایتدیکی کون بو زواللی ملتده کندی ثروتنی ، رفاهنی وقوتنی تماماً اکتساب ایده جکدر .

۲۲ تشرین ثانی ۱۳۲۸

فیئاتی (۲۰) پاره‌در

انقلاب حقیق

محرر محترم احمد جواد بك طرفندن یازیلان و گنجلك کتابخانه‌سی نامی آلتنده نشر اولنان کلیاتك برنجی جزئی (انقلاب حقیق) اوقومق ایسته‌ینلر ایچون پك مهم ودکرلی بر اثردر . فیئاتی (۱) غروشدر.

یزده قادین

گنجلك کتابخانه‌سنك ایکنجی عددیدر . محرری احمد جواد بکدر . بو اثر دخی تعلیم و تربیه‌لرینه ، مومع اجتماعیلرینه پك آز اهمیت ویریلان قادینلرك حال حاضرلریله تربیهٔ مستقبله‌لرندن باحث پك فائده‌لی بر اثردر . فیئاتی (۱) غروشدر .

یعقوب وروزیا

هرنه‌قدر تیاترو کتابی ایسه‌ده مقصد تألیفی اسکی عثمانلی بحریه‌سنك سطوتی ، ضابطان وافرادینك حسیات وتربیهٔ عزمپرورانه‌لری تصویر ایدیله‌رك شمدیکی ضابطان وافرادمزکده عین حس وعین سجیه‌ده یتیشمه‌لرینه خادم اولمق اوزره یازلمش ملی براثردر. مصوردر. محرری تجار زاده ابراهیم حلمی . فیئاتی (۳) غروشدر .

حیات عسکریه وادبیه صحیفه‌لری

۲۹۳ ده بالقانلرده وقوعبولان هائله‌لرك ، مصائب الیمه‌نك خاطره‌لرندن متشکل ادبی بر اثردر . فیئاتی (۳) غروشدر .